

การสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวทางพระพุทธศาสนา*

THE CREATING OF HAPPINESS WITH VOLUNTEER SPIRIT ACCORDING TO BUDDHISM

พระครูโฆสิตวัณณานุกูล

Phrakhrukositwattananukul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: moodee583@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนา 2) พัฒนาการสร้างสุขด้วยจิตอาสาของชุมชนบ้านปะโอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา และ 3) วิเคราะห์การสร้างสุขด้วยจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาเอกสารและการศึกษาภาคสนาม ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการสร้างสุขด้วยจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนานั้น เกิดจากอิทธิพลหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นให้มนุษย์มีจิตใจที่ดีงาม มีความเอื้อเฟื้อและเสียสละ เป็นผู้ที่มีประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นผู้มียุติธรรมกว้างขวาง มีจิตใจบริสุทธิ์ โดยหลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสุขด้วยจิตอาสา ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 หลักอิทธิบาท 4 หลักฆราวาสธรรม 4 หลักสาราณียธรรม 6 และหลักพรหมวิหาร 4 เป็นแนวปฏิบัติการพัฒนากิจกรรมการสร้างสุขด้วยจิตอาสาของชุมชนบ้านปะโอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยชาวชุมชนบ้านปะโอมีพฤติกรรมเป็นผู้ที่พร้อมจะเสียสละเพื่อส่วนรวม ทั้งร่างกายและแรงใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเมตตา ความขยัน ความอดทน ความซื่อสัตย์ ความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือผู้อื่น มีผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นแบบอย่างให้ปฏิบัติตามในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการช่วยเหลืออื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม และด้านความมุ่งมั่นพัฒนา เมื่อวิเคราะห์การสร้างสุขด้วยจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า เป็นการปฏิบัติจิตอาสาด้วยจิตใจบริสุทธิ์ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน เสียสละเพื่อสังคมและมุ่งในพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกคนให้เกิดความสงบสุขร่มเย็น

คำสำคัญ: ความสุข, จิตอาสา, ชุมชนบ้านปะโอ, พระพุทธศาสนา

Abstract

The purposes of this article were 1) to study the process of happiness by volunteer spirit according to Buddhism, 2) to develop the process of creating happiness by volunteer spirit in Ban Pa - O community, Singhanakhon District, Songkhla Province and 3) to analyze the creation of happiness by volunteer spirit according to Buddhism. This research was a qualitative research focus on document and field study. The research instrument was in - depth interview. The sample consisted of 20 persons. The presentation was by the analytical description. The results of the research were found as follows: The process of creating happiness by volunteer spirit in accordance with Buddhism. This is due to the influence of Buddhist doctrines that focus on the human mind, be generous and selfless is someone who aims to benefit others Is a very hospitable person, pure heart. The doctrines related to creating happiness through volunteerism are: Sanggahavatthu 4, Iddhipadha 4, Garavasadhamma 4, Saranyyadhamma 6 and Brahma Vihara 4 as a guideline of practice. The development of the process of creating happiness with voluntary spirit of Ban Pa-O community, Singhanakhon District, Songkhla Province, whereby Ban Pa-O community people have behaviors that are ready to sacrifice for the public. Both physical and mental strength, be generous, kindness, diligence, patience, honesty Enthusiasm for helping others There were adults in the community as an example to follow in various areas, including helping others. The sacrifice to society and development commitment when analyzing the creation of happiness by volunteering according to Buddhism, it was found that the practice of volunteering with pure mind. Helping others without expecting rewards, make sacrifices for society and strive to improve the quality of life for everyone to achieve peace and tranquility.

Keywords: Happiness, Volunteer Spirit, Ban Pa - O Community, Buddhism

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านตามกระแสโลกาภิวัตน์และการไหลเข้ามาของวัฒนธรรมโลกที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตคนไทยทั้งระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศ ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ในเชิงบวกก็คือ ทำให้คนมีโอกาสรู้จักวัฒนธรรมใหม่ ๆ เรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมแบบพหุวัฒนธรรม แต่ในเชิงลบวัฒนธรรมที่แตกต่างสามารถ

สร้างค่านิยมการเป็นพวกเราพวกเขา ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่มุ่งแสวงหาความสุขส่วนตัวมากกว่า การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ชุมชนเกิดภาวะต่างคนต่างอยู่ ความไว้วางใจและการช่วยเหลือ เกื้อกูลกันในสังคมลดลง มีความแตกแยกแบ่งฝักแบ่งฝ่ายและเกาะกลุ่มเอาตัวรอด ผลที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา นำมาสู่การ เปลี่ยนแปลงบริบทของสังคมไทยให้ผลกระทบทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะการเติบโตทางด้านวัตถุที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดอิทธิพลของ วัฒนธรรมบริโภคนิยม วัตถุนิยม และกระตุ้นโน้มน้าวส่งเสริมให้บุคคลโดยเฉพาะเยาวชนวัยหนุ่มสาวอันเป็นพลังสำคัญของสังคมในอนาคต ตั้งเป้าหมายของชีวิตที่เป็นการแสวงหาความมั่งคั่งและวิถีแบบฟุ้งเฟ้อ รักสบาย เน้นการแข่งขันเกิดความคิดเอาตัวใครตัวมันขาดจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตอาสา (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม, 2552)

ปัญหาความเห็นแก่ตัวในสังคมที่มีการสะสมมานาน รวมถึงเหตุการณ์ที่คนไทยในหลายจังหวัดต้องพบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติและปัญหาอาชญากรรมอื่น ๆ มากมาย ทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้มีการทบทวนสถานะของประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ในด้านสังคมเศรษฐกิจไปพร้อม ๆ กันเพื่อความอยู่ดีมีสุขของทุกคน จึงได้มีการเน้นในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาส่งผลให้มีการรวมตัวและการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553) “จิตอาสา” เป็นลักษณะเป็นจิตที่ไม่มุ่งดูดยอดต่อสังคมทุกคนต้องช่วยเหลือ ทำความดีให้เกิดในชุมชนเสมอ เราต้องยินดีในความดีของผู้อื่น และช่วยกันสร้างสรรค์ประเทศสู่ความเจริญก้าวหน้าตามแนวพุทธธรรม (พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันตภิกขุ), 2550) หรือความทุกข์ยากของผู้อื่น และปรารถนาเข้าไปช่วย ไม่ใช่ด้วยการให้ทาน ให้เงิน แต่ด้วยการสละเวลา ลงแรงเข้าไปช่วยด้วยจิตที่เป็นสุขที่ได้ช่วยผู้อื่น แต่การอาสาช่วยด้วยจิตวิญญานของมนุษย์ที่แท้จริง การสร้างสำนึกของจิตอาสาเป็นประตูที่เปิดโอกาสให้คนทั่วไปได้ร่วมแก้ไขลดช่องว่าง ปรับแก้ปัญหาบางอย่างในสังคม เช่น ปัญหาเยาวชน ปัญหาสิ่งแวดล้อมและอื่น ๆ ในสังคม โดยภาพรวม ปัจจุบันสังคมไทยตื่นตัวในเรื่องจิตอาสาและเคลื่อนไหวในเรื่องนี้มากขึ้น กระแสจิตอาสาแบบใหม่มีพลังในการเปลี่ยนแปลงแบบทวีคูณ แต่ไม่ครอบคลุมทุกประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและไม่สามารถกระจายตัวไปช่วยเหลือได้ในทุกพื้นที่ กระแสจิตอาสาในสังคมไทยมีมานาน แต่ยังขาดการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพ จิตอาสาเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง ฉะนั้น ถึงเวลาที่ต้องมองข้ามเรื่องกระแสและหันไปทำเรื่องนี้กันอย่างจริงจังจึงให้พลังของจิตอาสาสามารถสร้างผลกระทบในด้านดีเกิดแก่สังคมได้อย่างแท้จริง เครือข่ายจิตอาสากล่าวโดยคุณสมบัติเบื้องต้นที่เหล่าจิตอาสาควรมี

1. การเป็นอาสาหรืออาสาสมัครต้องรู้ตัวเองว่า มีศักยภาพในการช่วยเหลือสังคมในด้านไหนอย่างไร มีปัญหาหลากหลายที่ต้องประสบ และสิ่งที่สำคัญ คือ อาสาสมัคร

จะได้พัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง สืบเนื่องจากการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนอาสาสมัครและได้รับความช่วยเหลือ (ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, 2548)

2. แม้จะเป็นจิตอาสาหรืออาสาสมัครก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ในระยะยาวด้วย ไม่ใช่แค่จะทำเมื่อไรที่ไหนก็ได้ และเสน่ห์ของจิตอาสา คือ การเปิดโอกาสให้ตนเองได้ขัดเกลาจิตใจโดยการลงแรง ลงความคิดช่วยเหลือผู้อื่น ลดการเอาแต่ได้ และเพิ่มการให้กับผู้อื่น หากมีบุคคลชี้แนะแนวทางหรือช่วยสร้างกระบวนการการเรียนรู้แล้ว จะยิ่งทำให้เกิดการพัฒนามากขึ้น (มิชิตา จำปาเทศ รอดสุทธิ, 2561)

3. ระหว่างการเป็นจิตอาสาหรืออาสาสมัคร ควรเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นพร้อมทั้งเรียนรู้ประเด็นปัญหาอื่น ๆ ในสังคมให้มากขึ้น ไม่ใช่เพียงแค่ฝังตัวจิตอาสาที่ต้องพัฒนาดน หากแต่ฝังองค์กรหรือหน่วยงานที่เพาะเมล็ดพันธุ์อาสาสมัครต้องเฝ้าดูพุ่มฟักให้เติบโตใหญ่อย่างมีคุณภาพด้วย

ชุมชนบ้านปะโอ เป็นชุมชนหนึ่งที่อยู่ในอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยชาวชุมชนบ้านปะโอมีพฤติกรรมโดยรวมเป็นผู้ที่พร้อมที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวม ทั้งร่างกายและแรงใจ พฤติกรรมที่แสดงออก คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเมตตา ขยัน อดทน มีความซื่อสัตย์ และมีความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือผู้อื่น

หลักพุทธธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสุขด้วยจิตอาสา ได้แก่ หลักสังคหัตถ์ 4 หลักอิทธิบาท 4 หลักพรวาสาธรรม 4 หลักสาราณียธรรม 6 หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งล้วนเป็นหลักพุทธธรรมที่สนับสนุนการสร้างจิตอาสาของบุคคลในชุมชนที่มีจิตใจดีงามต่อเพื่อนมนุษย์ โดยมีหลักการใน 3 ด้านที่พึงปฏิบัติ คือ 1) หลักอัตตัตถะ มีจุดหมายหมายเพื่อตน หรือประโยชน์ตน 2) หลักปรัตถะ มีจุดหมายเพื่อผู้อื่น หรือประโยชน์ผู้อื่น และ 3) หลักอุภยัตถะ มีจุดหมายร่วมกัน หรือประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือ ประโยชน์ของตนเองและประโยชน์ผู้อื่น

จากเหตุผลที่กล่าวมา การสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชน โดยผ่านกระบวนการการกล่อมเกลาพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของอาสาสมัครจิตอาสา ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นช่วยเหลือสังคม โดยมีจิตบริสุทธิ์และไม่หวังผลตอบแทน เหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาอาสาสมัครต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนา
2. เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างความสุขด้วยจิตอาสาของชุมชนบ้านปะโอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
3. เพื่อวิเคราะห์การสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวทางพระพุทธศาสนา” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study) ร่วมกับการศึกษาภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์งานวิจัยครั้งนี้ จากเอกสารในชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและคัมภีร์ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์งานวิจัยครั้งนี้ จากเอกสารในชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ วิทยานิพนธ์ และหนังสือเอกสาร ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3 นำข้อมูลที่ได้มารวบรวม เรียบเรียง ศึกษา และวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้น นำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับเนื้อหาแต่ละตอนเป็นหมวดหมู่แล้วจึงนำมาข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการที่สุดร่วมกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) ในลำดับต่อไป

1.4 สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการความเป็นมา องค์ประกอบของความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนา

2. การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการที่เกี่ยวข้องกับพัฒนากระบวนการสร้างความสุขด้วยจิตอาสาของชุมชนบ้านปะโอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ความคิดเห็นโดยกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.2 กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา โดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นในประเด็นการสร้างความสุขด้วยจิตอาสา โดยวางแผนเรื่องกรอบระยะเวลาและวิธีการดำเนินการ

2.3 ออกแบบเครื่องมือในการสัมภาษณ์ความคิดเห็นกลุ่มเป้าหมาย โดยกำหนดประเด็นหัวข้อการสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบและรับรองจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับ

2.4 จัดเตรียมความพร้อมในการเข้าสัมภาษณ์รายบุคคลในกลุ่มเป้าหมายเพื่อนำข้อคิดเห็นและประเด็นสาระสำคัญมาวิเคราะห์และสรุปผลเชื่อมโยงกับผลการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร

2.5 สรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพร้อมเสนอผลการศึกษาค้นคว้าทั้งเชิงเอกสารและผลจากการจัดสนทนากลุ่ม โดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) แล้วจึงนำมาเรียบเรียง วิเคราะห์ และสรุปผล ตามลำดับเพื่อจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. พื้นที่ดำเนินการวิจัย พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ ชุมชนบ้านปะโอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีเกณฑ์พิจารณาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับจิตอาสาในด้านต่าง ๆ เช่น กิจวัตรประจำวัน การปฏิบัติตนช่วยเหลือชุมชน การมีส่วนร่วมในจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน และการสังคมสงเคราะห์อื่น ๆ ได้แก่ 1) ผู้นำพระภิกษุสงฆ์และพระภิกษุสงฆ์ 2 รูป 2) ผู้นำชุมชน 3 คน 3) จิตอาสา 15 คน รวมทั้งสิ้น 20 รูป/คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวทางพระพุทธศาสนา” มีผลการวิจัย ดังนี้

กระบวนการสร้างความความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่าพระพุทธศาสนาถือว่า รากฐานของศีลธรรมที่สร้างมนุษย์ขึ้นมาได้อย่างสมบูรณ์แบบ ย่อมต้องมีจิตใจที่ดี มีความเอื้อเฟื้อ เสียสละ เป็นผู้ที่มีเมตตาประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นผู้ที่มีอัธยาศัยกว้างขวาง มีจิตใจบริสุทธิ์สมลักษณะมหาบุรุษ โดยยึดหลักที่ว่า “การใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ก็พยายามทำการนั้นให้สำเร็จลุล่วงไป แม้จะต้องเสียสละประโยชน์ส่วนตนไปบ้าง ก็ไม่ควรนำมาคำนึงถึง โดยเนื้อแท้ หมายถึง ได้รับความสุขทางใจอย่างแท้จริง คือ ทำให้เราภูมิใจและอิ่มใจ

หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสุขด้วยจิตอาสา ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 หลักอิทธิบาท 4 หลักขรรยาวาสธรรม 4 หลักสาราณียธรรม 6 หลักพรหมวิหาร 4 โดยหลักพุทธธรรมทั้งหมดที่กล่าวมา ล้วนเป็นหลักพุทธธรรมที่สนับสนุนการสร้างจิตอาสาของบุคคล ของชุมชนที่มีจิตใจดีงามต่อเพื่อนมนุษย์ โดยมีหลักการใน 3 ด้านที่พึงปฏิบัติคือ

1. อัตตตถะ คือ จุติมุ่งหมายเพื่อตน หรือประโยชน์ตน ซึ่งพึงทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง หรือพัฒนาชีวิตของตนเองขึ้นไปให้ได้ถึง

2. ปรัตถะ คือ จุดหมายเพื่อผู้อื่น หรือประโยชน์ผู้อื่น คือ ประโยชน์ ซึ่งมีลักษณะเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นให้ได้ด้วยการชักนำ สนับสนุนให้เขาพัฒนาชีวิตของเขาขึ้นไปตามลำดับ

3. อุกยัตถะ คือ จุดหมายร่วมกัน หรือประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือ ประโยชน์สุข และความดีงามร่วมกันของชุมชนหรือสังคม รวมทั้งสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งพึงช่วยกันสร้างสรรค์บำรุงรักษาเพื่อเกื้อหนุนให้ทั้งตนและผู้อื่นก้าวไปสู่จุดหมาย

การพัฒนากระบวนการสร้างความสุขด้วยจิตอาสาของชุมชนบ้านปะโอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา พบว่า ชาวชุมชนบ้านปะโอมีพฤติกรรมโดยรวมแล้ว เป็นผู้ที่พร้อมที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวม ทั้งร่างกายและแรงใจ พฤติกรรมที่แสดงออก คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเมตตา ชยัน อดทน มีความซื่อสัตย์ มีความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งนี้ เพราะชาวชุมชนปะโอ มีชีวิตครอบครัวที่ดี มีโรงเรียนและวัดช่วยสอนเยาวชนให้รู้จักการให้และการเสียสละ ไม่ให้เอาวัดเอาเปรียบผู้อื่น สอนให้มีความขยัน อดทน สอนด้วยการใช้เหตุผล สอนให้มีคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นบุคคลมีความมุ่งมั่นและยอมรับระเบียบวินัยที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตั้งแต่เยาว์วัย โดยมีผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นแบบอย่างให้ปฏิบัติตาม ดังนี้

1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น กลุ่มจิตอาสาชุมชนบ้านปะโอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นกลุ่มบุคคลที่แสดงออกด้วยการเสียสละเวลา แบ่งปันสิ่งของ ทั้งร่างกายและแรงใจ เพื่อผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เพราะถือว่า ตนมีความสุขเมื่อได้ทำดี ด้วยความสมัครใจและเต็มใจ อีกทั้งตนรู้สึกเป็นสุขใจเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่น เพราะจิตอาสาชุมชนบ้านปะโอ มีหลักคิดว่า ใช้ชีวิตแบบ “มีแต่ให้” มากกว่า “เอาแต่ได้” โดยยึดหลักพุทธธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต เพราะหลักคำสอนช่วยให้คนเกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี อันมาจากการกระทำนั้น ๆ ซึ่งก็หมายถึง การทำดี - ได้ดี การทำชั่ว - ได้ชั่ว ที่เป็นเครื่องหมายส่งเสริมความมั่นคงในการยึดหลักพุทธธรรมในการประพฤติตน สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ ของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ที่ให้สัมภาษณ์ว่า เพราะมีครอบครัวที่พ่อแม่สั่งสอนลูกให้เป็นคนที่มระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีวัดปะโอซึ่งเป็นวัดในชุมชน ช่วยอบรมศีลธรรมจริยธรรมให้ผู้คนรู้สึกเกลียดชังกลัวบาป นำไปสู่การประพฤติตนให้เป็นคนดี มีศีลธรรมตามคำสอนของพระพุทธศาสนา

2. ด้านการเสียสละต่อสังคม พฤติกรรมของจิตอาสาที่แสดงออกมา ได้แก่ การเสียสละร่างกาย แรงใจ รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ เสียสละประโยชน์ที่ตนเองที่พึงได้รับการช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพราะชาวชุมชนปะโอตระหนักเสมอว่า ตนเอง คือ ส่วนหนึ่งของชุมชน ของสังคม ต้องมีความรับผิดชอบในการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องของส่วนรวม หากมีปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมชุมชน จิตอาสาบ้านปะโอถือว่าเป็นปัญหาของตนเองและชุมชนด้วยกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องช่วยกันแก้ไข แต่ไม่ลืม

หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต เพราะหลักธรรมหรือคำสั่งสอนในศาสนาที่นับถือที่สอนให้คนทำความดี

3. ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา เป็นการใฝ่หาความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและผู้อื่น โดยช่วยรณรงค์ให้ผู้อื่นเข้าร่วมเป็นจิตอาสาด้วยกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในชุมชน ให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม มีความเพียรพยายามช่วยเหลือผู้อื่นทำสิ่งต่าง ๆ ที่ถูกต้องและใช้เหตุผลตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ไม่ละทิ้งหรือหลีกเลี่ยงการทำงาน มีความเพียรพยายามพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น

วิเคราะห์การสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า ในทางพระพุทธศาสนาถือว่า การให้ต้องไม่หวังผลตอบแทน สิ่งที่ต้องเหมาะสม เป็นการให้แล้วก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับผู้รับ การให้กับบุคคลผู้ที่สมควรได้รับ นั่นคือ ผู้รับเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมที่จะได้รับสิ่งนั้นจริง ๆ รับผิดชอบต่อผู้ให้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ การให้ด้วยอาการที่เหมาะสมถูกต้อง เป็นการให้ด้วยความเคารพในความเป็นมนุษย์ของเขา ไม่ใช่ให้แบบผู้เหนือกว่า ซึ่งการสร้างความสุขด้วยจิตอาสาที่เหมือนการทำให้ผู้อื่นได้รับความสุข เป็นการให้ทางใจ การให้ความเห็นอกเห็นใจแก่ผู้อื่นที่มีทุกข์ การรับฟังความทุกข์ การพูดที่มีลักษณะเห็นอกเห็นใจ พูดเพราะเป็นปียวาจาหรือพูดให้กำลังใจ ทำให้ผู้รับมีความสุข ให้อภัยการกระทำผิดทุกชนิด ทำโดยตั้งใจ ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือประโยชน์ต่อส่วนรวม ได้เสมอ ไม่ว่างานนั้นจะเป็นงานอะไรก็ตาม เราก็สามารถเสียสละเพื่อส่วนรวมได้เสมอ ด้วยความเต็มใจและจริงใจ หรือทั้งวัตถุสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ แม้กระทั่งการให้ความรู้ เป็นการช่วยในเรื่องการให้ความรู้ให้กับผู้ที่ไม่รู้ ได้เรียนรู้ โดยสามารถสรุป การสร้างจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนาใน 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น พุทธศาสนามีหลักจากะสอนให้ทุกคนรู้จักการเสียสละประโยชน์ส่วนตน พร้อมช่วยเหลือผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ส่วนจิตอาสาที่มีความสุขได้เมื่อมีการเสียสละแรงกาย แรงทรัพย์ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยเช่นกัน จึงมีความหมายไปในทางเดียวกัน คือ การกระทำที่มีการเสียสละทั้งด้านสิ่งของหรือแรงกายด้วยความเต็มใจ ไม่ใช่การกระทำในหน้าที่ เป็นกระทำโดยไม่มีผู้ร้องขอ เลือกที่จะกระทำเอง เป็นการกระทำโดยไม่หวังผลตอบแทน และกระทำเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่น

2. ด้านการเสียสละต่อสังคม หลักสังคหวัตถุ 4 ในทางพุทธศาสนาสอนไว้ว่า เมื่ออยู่ร่วมกันในสังคม คนหลายคนอาศัยอยู่ร่วมกัน คนเหล่านั้นต้องรักใคร่ปรองดอง แบ่งปันกันตามฐานะ เพื่อความสุขความสงบ ความราบรื่นของสังคมที่มนุษย์เหล่านั้นอาศัยอยู่ สังคมนั้นจึงจะเข้มแข็ง สามัคคี และสงบสุข การทำงานจิตอาสา ก็ต้องมีการแบ่งปันในรูปสิ่งของหรือความรู้ การใช้คำพูดสุภาพอ่อนหวาน อันก่อให้เกิดไมตรีจิตต่อกัน การชวนชวน

ประพติบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์เพื่อผู้อื่นด้วยการวางตนเสมอต้นเสมอปลายให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และสภาพแวดล้อม

3. ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา ในกระบวนการสร้างความสุขของจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยขอยกเอาพุทธจริยวัตรในการบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อเป็นการเน้นย้ำว่า พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญแก่การทำงานจิตอาสา ข้อที่ว่า โลกัตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์แก่โลก ซึ่งประกอบด้วยพุทธกิจประจำวัน 5 ประการ คือ ช่วงที่หนึ่ง คือ ช่วงเช้า พระพุทธเจ้าเสด็จบิณฑบาตเพื่อโปรดสัตว์โลก ช่วงที่สอง คือ เวลาเย็นพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแก่คนทั่วไป ช่วงที่สาม คือ เวลาค่ำทรงให้อโวกาแก่พระภิกษุ ช่วงที่สี่ คือ เวลาเที่ยงคืน ทรงแสดงธรรมและตอบปัญหาแก่เทวดา และช่วงที่ห้า คือ เวลาใกล้รุ่ง ทรงตรวจดูสัตว์โลกและแสดงธรรมตามบารมีของบุคคลนั้น จะเห็นได้ว่า ตลอดทั้งวันพระพุทธเจ้าทรงทำงานเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นอยู่ตลอด จึงมีความหมายเป็นไปในแนวสร้างความสุขของจิตอาสาบ้านปะโอ เช่นเดียวกัน เพราะการทำงานจิตอาสาเป็นการทำงานเพื่อส่วนรวมโดยต้องอาศัยหลายคนช่วยกัน ปฏิบัติหน้าที่ของตนและเผื่อแผ่ถึงผู้อื่นด้วยการช่วยเหลือกัน ทำเพื่อประโยชน์ของสาธารณชนและเพื่อส่วนรวมต่อสังคมและต่อประเทศชาติบ้านเมือง

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง “การสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวทางพระพุทธศาสนา” มีผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. กระบวนการสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า พระพุทธศาสนาถือว่า รากฐานของศีลธรรมที่สร้างมนุษย์ขึ้นมาได้อย่างสมบูรณ์แบบ ย่อมต้องมีจิตใจที่ดี มีความเอื้อเฟื้อ เสียสละ เป็นผู้ที่มีประโยชน์แก่ผู้อื่น ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์ เรื่อง “รูปแบบการขัดเกลาทางสังคม เพื่อเสริมสร้างจิตอาสาในชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบางน้ำหวาน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” พบว่า 1) ชาวชุมชนได้ให้ความหมายจิตอาสา คือ การกระทำด้วยใจจริงช่วยเหลือด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทำประโยชน์ให้ผู้อื่นได้เท่าที่ตนทำได้ อย่างไม่ยอมนิ่งเฉย เพื่อที่จะนำชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งด้วยการที่เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ 2) การขัดเกลาทางสังคมผ่านสถาบันต่าง ๆ คือ 1) ครอบครัว ได้แก่ การอบรม/สั่งสอนด้วยวาจา การทำตนให้เห็นเป็นแบบอย่าง การลงโทษ การสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัล สร้างกฎเกณฑ์/ข้อตกลงร่วมกัน การให้เรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ศาสนา ได้แก่ การอบรม/สั่งสอนด้วยวาจา สร้างกฎเกณฑ์/ข้อตกลงร่วมกัน การให้เรียนรู้ด้วยตนเอง และ 3) โรงเรียน ได้แก่ การอบรม/สั่งสอน ด้วยวาจา การลงโทษ การให้รางวัล การทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง 3) การเปรียบเทียบการขัดเกลาทางสังคมแต่ละสถาบัน วิธีการที่ทุกสถาบันใช้คือการขัดเกลาทางสังคม ทั้งครอบครัว ศาสนาและโรงเรียน (ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์, 2555) และสอดคล้องกับงานของ สมโภชน เอี่ยมสุภาจิต

เรื่อง “การปรับพฤติกรรม” ที่กล่าวว่า วิธีการเสริมสร้างลักษณะจิตอาสาให้กับคนในชุมชนนั้น จะเริ่มจากการปลูกฝังให้ตระหนัก ถึงความสำคัญของจิตอาสา และให้มีการเตรียมความพร้อม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ด้านความรู้ และการติดต่อสื่อสาร พร้อมกับการสร้างความเชื่อมั่นในตน และการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ความจริงแล้ว คนเราต่างก็มีจิตอาสาที่อยู่ในตัวเอง ด้วยกันทั้งนั้น เพียงแต่รอให้มีการกระตุ้น หรือมีการเร้าจากภายนอก เพื่อให้เกิดความมั่นใจ และแสดงออกมาในช่วงเวลาที่เหมาะสม ก็พร้อมที่จะเสียสละช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2526)

2. การพัฒนากระบวนการสร้างความสุขด้วยจิตอาสาของชุมชนบ้านปะโอ อำเภอลี้ จังหวัดสงขลา พบว่า จิตอาสาตามความหมายของชาวชุมชนบ้านปะโอ สรุปได้ว่าเป็น การทำงานด้วยความสมัครใจ ช่วยเหลือด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่นิ่งเฉยดูตาย เพื่อพัฒนา ชุมชนไปสู่ความเข้มแข็ง ด้วยการเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ เช่นกรณี การเก็บเกี่ยวข้าว ของชาวชุมชนปะโอ ที่กล่าวขานตามภาษาถิ่นว่า “นาวาน” “ไหว้วาน” คือ การช่วยกันทำสิ่งใด สิ่งหนึ่ง โดยไม่มีค่าตอบแทน เหมือน “การลงแขก” ในภาษาภาคกลางมีกระบวนการขัดเกลาจิต อาสาซึ่งเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ทางสังคม แก่บุคคลผู้เป็นสมาชิกของสังคมจิตอาสา สอดคล้องงานวิจัยของ ทศพล ดำแดง เรื่อง “การรับรู้ชีวิตและความตายกับความองอาจทาง จิตใจ กรณีศึกษาอาสาสมัครธรรมรักษามิตร วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” พบว่า จิตอาสา หมายถึงคนที่มีจิตใจอาสาช่วยเหลืออยากให้ผู้อื่นมีความสุขคนที่มาร่วมกิจกรรมจิตอาสา ก็คือ “อาสาสมัคร” คือ บุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละเพื่อ ช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เพื่อจะหล่อหลอมความเชื่อ ทศนคติค่านิยม แรงจูงใจ และบุคลิกภาพของบุคคลโดยรวมให้บุคคลมีลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมสอดคล้องกับ ลักษณะที่สังคมปรารถนามีความสำคัญเพื่อ เรียนรู้ จากวิธีการที่สังคมนั้น ๆ ที่ใช้กันอยู่และการ ตอบสนองความต้องการต่าง ๆ มีองค์ประกอบแบ่งได้เป็น 3 ด้าน คือ การขัดเกลาทางด้าน จิตใจ เป็นเรื่องความคิดความเชื่อทัศนคติและค่านิยมที่สังคมเห็นว่ามีความคุณค่าในตัวเองและมีการ บำรุงเพื่อถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลังในสังคม การขัดเกลาทางด้านสติปัญญาได้แก่ การถ่ายทอด ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้ต่าง ๆ ทักษะความชำนาญ และการขัดเกลาทางด้านพฤติกรรม ได้แก่ การถ่ายทอดบรรทัดฐานทางสังคม บทบาททางสังคม และพฤติกรรมทางสังคม เพื่อให้เกิดการ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่สังคมเห็นว่าถูกต้องเหมาะสม (ทศพล ดำแดง, 2553)

3. วิเคราะห์การสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า ในทาง พระพุทธศาสนาถือว่า การให้โดยไม่หวังผลตอบแทน ก่อให้เกิดความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ ผู้ให้ ให้ด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ผู้รับมีความยินดีในสิ่งที่ได้รับ เป็นการให้แล้วก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง สอดคล้องกับการศึกษาของ ใจตนย์ ศรีวังพล เรื่อง “ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของอาสาสมัคร สวพ. 91” พบว่า ผู้ที่มีจิตใจที่เป็นผู้ให้เช่นให้สิ่งของให้เงิน ให้ความช่วยเหลือด้วยกำลังร่างกายแรงสมอง ซึ่งเป็นการเสียสละ สิ่งของตนเองมีหรือแม้กระทั่ง

เวลาเพื่อแผ้วถางให้กับส่วนรวมอีกทั้งช่วยลด “อัตตา” หรือความเป็นตัวเป็นตนของตนเองลงได้บ้าง (ใจตนย์ ศรีวังพล, 2552) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพย์จร ฉายาสกุลวิวัฒน์ เรื่อง “ศึกษากระบวนการจิตอาสาตามหลักพระพุทธศาสนาของเจ้าหน้าที่เสถียรธรรมสถาน” พบว่า แนวคิดทฤษฎีจิตอาสาตามหลักพระพุทธศาสนามีการนำหลักพุทธ ธรรมมาเกี่ยวพันกันแบ่งออกเป็น 5 หมวด คือ 1) หลักธรรมของผู้นำจิตอาสา ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 สัมปยุตธรรม 7 และทศพิธราชธรรม 2) หลักธรรมขององค์กร ได้แก่ สัมปายะ 7 3) หลักธรรมของบุคคลในองค์กร ได้แก่ ทาน กัลยาณมิตรธรรม 7 ภาวนา และ จาคะ 4) หลักธรรมของการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ สาราณียธรรม 6 สัมมาวาจา ปิยวาจา และ อริยวินัย 5) กระบวนการสร้างจิตอาสาตามหลักพระพุทธศาสนา การประยุกต์หลักการพัฒนาดนตามแนวพระพุทธศาสนาของเจ้าหน้าที่เสถียรธรรมสถาน ซึ่งได้จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของเสถียรธรรมสถาน สรุปได้ว่า การได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเสถียรธรรมสถานโดยการอาสารับใช้ เป็นผู้อยู่เบื้องหลัง เป็นเจ้าหน้าที่ที่ทำงานอย่างหนัก เจ้าหน้าที่เหล่าทั้งเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร เป็นทั้งจิตอาสา และยังได้รับการพัฒนาดนตามแนวพระพุทธศาสนา จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจอยู่ตลอดเวลา ทำให้เห็น สัจธรรมและมีชีวิตที่เป็นสุข (ทิพย์จร ฉายาสกุลวิวัฒน์, 2556)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย เรื่อง “การสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวทางพระพุทธศาสนา” ผู้วิจัยได้ตกผลึกเป็นองค์ความรู้ใหม่ สรุปเป็นโมเดล คือ CHV Model = PVBH โดยมีคำอธิบายดังนี้

CHV Model มาจากคำว่า The Creating Process of Happiness with Volunteer Spirit of Pa - o Community, Singhnakhon District, Songkhla Province คือ รูปแบบกระบวนการสร้างความสุขด้วยจิตอาสาของชุมชนบ้านปะโอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นแนวคิดเพื่อนำไปสู่การสร้างจิตอาสาของชุมชนปะโอ โดยประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม คือ

P = Pa - O Community (ชุมชนบ้านปะโอ) เป็นชุมชนหนึ่งของอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ที่มุ่งสร้างความสุขให้กับชุมชนด้วยกระบวนการจิตอาสา

V = Volunteer Spirit (จิตอาสา) เป็นความพยายามของชุมชนบ้านปะโอที่ใช้กระบวนการจิตอาสาในการสร้างความสุขให้กับชุมชน

B = Buddha - Dhamma (หลักพุทธธรรม) เป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ชุมชนบ้านปะโอนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างจิตอาสาให้กับชุมชนเพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมสันติสุข ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 หลักอิทธิบาท 4 หลักทศพิธราชธรรม 4 หลักสาราณียธรรม 6 หลักพรหมวิหาร 4

H = Happiness (ความสุข) สังคมของชุมชนบ้านปะโอ เกิดความสงบสุขร่มเย็น เป็นผลเกิดจากการที่ชุมชนบ้านปะโอได้ใช้กระบวนการสร้างจิตอาสาโดยนำเอาหลักพุทธธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาใช้ในกระบวนการสร้างสรรค์กิจกรรมและการขัดเกลาพฤติกรรมของผู้คนในชุมชน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวทางพระพุทธศาสนาของชุมชนบ้านปะโอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นกระบวนการหนึ่งของชาวชุมชนบ้านปะโอ ที่ต้องการเห็นความสงบของชุมชน มีการดำเนินชีวิตที่ปลอดภัย มีความเมตตา เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน จิตอาสา เป็นแนวทางหนึ่งของการร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เห็นว่าการกระทำโดยไม่หวังผลตอบแทน และไม่ใช้การกระทำโดยหน้าที่ การที่สังคมมีผู้มีจิตอาสาจะส่งผลต่อการพัฒนาทั้งระดับบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศชาติ จึงควรสนับสนุนให้เกิดกระบวนการสร้างความสุขด้วยจิตอาสาขึ้น โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา คือ หลักสังคหวัตถุ 4 หลักอิทธิบาท 4 หลักธรรมาสนะ 4 หลักสาราณียธรรม 6 หลักพรหมวิหาร 4 เป็นแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลผู้มีจิตอาสา เพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมและชุมชนต่าง ๆ ให้เกิดความสงบสุข โดยมีจิตใจบริสุทธิ์พร้อมที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยคิดว่า “สุขที่แท้ นั้น อยู่ที่ใจ ใจที่ถลลล ไม่ใช่ใจที่คิดจะเอา” อันเป็นปณิธานของชาวจิตอาสาชุมชนบ้านปะโอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ซึ่งเชื่อว่า จะเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกคนอย่างยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความเรื่อง การสร้างความสุขด้วยจิตอาสาตามแนวทางพระพุทธศาสนา จากเนื้อหาที่นำมาเขียนนี้ในบทความฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างความสุขด้วยจิตอาสาของชุมชนบ้านปะโอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้นำมาปรับเนื้อหาให้มีความกระชับและเหมาะสมสอดคล้องกับการสร้างจิตอาสาในสังคมปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ไจตนย์ ศรีวังพล. (2552). ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการทางานจิตอาสาของอาสาสมัคร สวพ. 91. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์และศิลปะแห่งชีวิต. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์. (2555). รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาในชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบางน้ำหวาน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.

- ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทศพล ดำแดง. (2553). การรับรู้ชีวิตและความตายกับความงอกงามทางจิตใจ กรณีศึกษา อาสาสมัครธรรมรักษิณเวศน์ วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาชีวิตและความตาย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทิพย์ขจร ฉายาสกุลวิวัฒน์. (2556). ศึกษากระบวนการจิตอาสาตามหลักพระพุทธศาสนาของเจ้าหน้าที่เสถียรธรรมสถาน. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์และศิลปะแห่งชีวิต. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันท์ภิกขุ). (2550). รักลูกให้ถูกทาง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- มิชิตา จำปาเทศ รอดสุทธิ. (2561). จิตอาสาพัฒนาผู้นำ. เรียกใช้เมื่อ 4 เมษายน 2561 จาก <http://www.vachiraphuket.go.th/www/volunteer/?name=knowledge&file=readknowledge&id=1>
- ศุภรัตน์ รัตนมูขย์. (2548). อาสาสมัคร: การพัฒนาตนเองและสังคม. วารสารพัฒนศาสตร์, 1(2), 1-9.
- สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. (2552). เข้มทิศธุรกิจเพื่อสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไอคอน พรินติ้ง.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2526). การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2553). กรอบทิศทางการจัดสวัสดิการทางสังคมที่ยั่งยืน ในช่วงแผนฯ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไอคอน พรินติ้ง.